

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Кафедра історії України та спеціальних історичних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор
(Майя НІКОЛАЄВА)

« 30 » серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**УКРАЇНА У НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА СВІТОВОМУ
ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ**

Рівень вищої освіти: Другий (магістерський)

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність: 032 Історія та археологія

Освітньо-професійна програма: Історія та археологія

Робоча програма навчальної дисципліни «Україна в національному та світовому інтеграційних процесах». Одеса: ОНУ, 2024. 20 с.

Розробник: НОВІКОВА Людмила, к.і.н., доцент, доцент кафедри історії України та спеціальних історичних дисциплін

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії України та спеціальних історичних дисциплін

Протокол № 1 від "29" серпня 2024 р.

Завідувач кафедри

_____ (підпис)

(Олена БАЧИНСЬКА)
(ім'я прізвище)

Погоджено із гарантом ОПП Історія та археологія

_____ (підпис)

(Вадим Чепіженко)
(ім'я прізвище)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету історії та філософії

Протокол № 1 від "30" серпня 2024 р.

Голова НМК

_____ (підпис)

(Галина ЛЕВЧЕНКО)
(ім'я прізвище)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ___ від "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

_____ (підпис)

_____ (ім'я прізвище)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ___ від "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

_____ (підпис)

_____ (ім'я прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>очна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 змістових модулів – 2	Галузь знань	<i>Вибіркова дисципліна</i>	
	<u>03 Гуманітарні науки</u> (шифр і назва)	<i>Рік підготовки:</i>	
		1-й	1-й
	Спеціальність	<i>Семестр</i>	
	<u>032 Історія та археологія</u> (код і назва)	2-й	2-й
	Спеціалізації:	<i>Лекції</i>	
	_____	20 год.	6 год.
	(назва)	<i>Практичні, семінарські</i>	
		10 год.	4 год.
		<i>Лабораторні</i>	
		-	
	Рівень вищої освіти: <u>Другий (магістерський)</u>	<i>Самостійна робота</i>	
		60 год.	80 год.
	Форма підсумкового контролю: залік		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає у **формуванні у студентів** понять стосовно особливостей внутрішньої консолідації українського суспільства в різні періоди історії й під впливом дії певної системи чинників, з акцентом на формуванні історичних підвалин та власне української модерної нації, а також у формуванні уявлення щодо включення України на різних історичних етапах до особливих цивілізаційних плит, для яких властиві оригінальні конфігурації міжнародних відносин, які, водночас, опираються на елементи історичної традиції та спадкоємності.

Завдання навчальної дисципліни: опрацювати основну джерельну базу та історіографію, висвітлити методологічні основи курсу, ознайомити з необхідним категоріальним апаратом, дати уявлення про окремі чинники внутрішніх національних інтеграційних процесів, висвітлити у хронологічній послідовності специфіку зовнішньої інтеграції України.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних спеціальних (фахових, предметних) **компетентностей (СК)**:

здатності виявляти специфіку в підходах до вирішення проблем в галузі історії та археології представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки (СК04); здатності здійснювати експертний аналіз в предметній області (СК06); здатності працювати в міжнародному контексті і реалізовувати спільні проекти у сфері історії та/або археології з європейськими та євроатлантичними інституціями (СК08); Здатність використовувати набуті знання в ході професійної діяльності та експертного консультування з актуальних проблем історії та археології, міжкультурної комунікації, архівної, музейної та пам'яткоохоронної діяльності, в тому числі з урахуванням регіональної специфіки (СК11).

Програмні результати навчання (ПРН):

Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень (ПР01); застосовувати у професійній діяльності у сфері історії та археології сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних проєктів (ПР04); розширювати актуалізовану джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацювання фондів музеїв, участі у наукових й археологічних експедиціях тощо (ПР08); здійснювати професійну діяльність та експертне консультування з актуальних проблем історії та археології, міжкультурної комунікації, архівної, музейної та пам'яткоохоронної діяльності, в тому числі з урахуванням регіональної специфіки (ПР10); Актуалізувати набуті знання, вміння та навички під час професійної комунікації з представниками інших наук, а також з представниками органів державної влади, місцевого самоврядування та засобів масової інформації, в тому числі з урахуванням регіональної специфіки (ПР11).

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти має:

знати:

- основні та актуальні проблеми тематики даного курсу;
- теоретичні питання курсу, необхідну термінологію та підходи;
- необхідний фактичний матеріал;
- особливості внутрішніх (національних) інтеграційних процесів в Україні;
- роль і місце України у світових інтеграційних процесах;

вміти:

- творчо осмислювати відповідний матеріал і робити висновки з вивченої теми;
- застосовувати теоретичне підґрунтя для формулювання дослідницьких проблем;
- виявляти загальні тенденції та особливості національних інтеграційних процесів в Україні;

– виявляти загальні тенденції та особливості зовнішніх інтеграційних процесів, учасником яких історично виступає Україна.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Особливості національних інтеграційних процесів в Україні

Тема 1. Вступ до вивчення внутрішніх інтеграційних процесів в Україні як національних. Теоретичні та загальні питання.

Головні методологічні підходи та категоріальний апарат. Праці Б. Андерсона, Е. Сміта, М. Гроха та ін. Розвиток історіографії національних процесів в Україні. Головні етапи історіографії ХХ – початку ХХІ ст. Головні чинники внутрішніх інтеграційних процесів як процесів національної інтеграції: демографічні, культурні, політичні, соціально-економічні, ментальні. Періодизація історії етно-національної та національно-політичної інтеграції в Україні.

Тема 2. Назва вітчизни та народу як прояв спільної ідентичності та шлях до її формування.

Історіографія проблеми. Головні чинники еволюції у справі вживання етнонімів та «аллонімів» («чужих» назв) щодо українського народу, у контексті різних історичних періодів. Історичні уявлення стосовно території національної «вітчизни»/держави, зміни у практиці вживання назв вітчизни в межах різних історичних періодів. Історичні наслідки модерного націотворення. Особливості сучасного суспільного дискурсу. Практика використання терміну «українці» на основі двох підходів: етнонаціонального та національно-політичного, що відповідає двом головним підходам до визначення окремих типів нації (етнічної та політичної).

Тема 3. Роль Києва та інших українських історичних столиць та адміністративних центрів у забезпеченні процесів національної консолідації.

Історіографія проблеми. Роль столиць у внутрішніх інтеграційних процесах, включно з національним, в українському та світовому історичному досвіді. Значення фактичної ролі та уявлень про столицю у посиленні об'єднувчих тенденцій по горизонталі та історичній вертикалі. Новітня трансформація окремих традицій «столичності» (зокрема, феномен «культурної столиці України»).

Тема 4. Роль явищ культури та духовного життя в процесах національної інтеграції в Україні.

Культура як одна з ознак нації та важливий чинник консолідації суспільства. Ставлення до культурних питань в українському національному русі. Процес розвитку української літературної мови як чинника консолідації українського народу та нації. Література в контексті націотворення. Значення релігійного чинника в процесах національної консолідації в межах окремих періодів. Роль історичних знань та історичної науки, зокрема, мета-оповідей у процесі внутрішньої національної консолідації українського суспільства.

Змістовий модуль 2. Регіональні особливості національних процесів.

Тема 5. Регіональний чинник процесів національної суспільної інтеграції в Україні

Регіоналізм як одне з важливих явищ процесів національної інтеграції в Україні. Поняття «регіональної ідентичності». Проблема формування українських регіонів. Історичні чинники формування статусу та сприйняття українських регіонів як частин єдиної «вітчизни». Особливості взаємодії регіональних ідентичностей та процесів загальнонаціональної (етнічної або політичної) інтеграції. Історіографія проблеми специфіки регіональних чинників процесів національної суспільної інтеграції в період незалежності України. Південь України та процеси національної інтеграції.

Змістовий модуль 2. Україна у світових інтеграційних процесах у ІХ – на початку ХХІ ст.

Тема 6. Зовнішні інтеграційні процеси в період Русі (Русі-України) ¹ та Галицько-Волинського князівства.

Зовнішні інтеграційні процеси в період Русі (Русі-України). Візантійські контакти та впливи. Відносини з західноєвропейськими країнами. Східний напрямок зовнішніх відносин. Роль кочівників. Форми зовнішньої інтеграції.

Особливості зовнішніх інтеграційних процесів під час доби роздробленості. Напрямки інтеграції в Галицько-Волинській державі. Значення Золотої Орди. Головні чинники зовнішніх інтеграційних процесів.

Тема 7. Козацтво та Гетьманщина як нові чинники міжнародних відносин XVI - XVIII ст.

Запорозьке козацтво в системі міжнародних відносин.

Боротьба за козацьку державність у XVII ст. та міжнародна інтеграція України. Формування різних зовнішньополітичних систем за участі України. Створення політичних союзів у контексті боротьби за утвердження або повернення суверенних прав України. Орієнтація в різні періоди на європейські країни, Російську державу, Османську імперію та Кримське ханство. Політична українська еміграція як чинник зовнішньоінтеграційних процесів.

Тема 8. Особливості інтеграційної/інкорпораційної політики щодо України в модерних державах XVI - початку XX ст. (Речі Посполитій, Російській та Австрійській імперіях).

Особливості інтеграційної/інкорпораційної політики Речі Посполитої щодо України. Інтеграція до Речі Посполитої та, у її складі, контакти з іншими країнами. Питання про характер інтеграції. Особливості інтеграційної/інкорпораційної політики Російської та Австрійської імперій щодо України у XVIII – на початку XX ст. Напрямки та форми інтеграції. Можливості зовнішніх контактів за межами імперій. Роль Південної України. Специфіка імперської та зовнішньої інтеграції західноукраїнських земель. Питання про характер та значення інтеграції до імперії і в світову спільноту в імперський період.

Тема 9. Особливості зовнішніх інтеграційних процесів під час Української національно-демократичної революції 1917-1920/21 рр.

«Українське питання» в період Першої світової війни. Українське націотворення та державотворення як головні чинники світової інтеграції України в цей період. Руйнація імперій та створення національних держав як чинник зовнішньої інтеграції України.

Особливості зовнішніх інтеграційних процесів періоду Української національно-демократичної революції 1917-1920/21 рр. Акт злуки УНР та ЗУНР 22 січня 1919 р. в контексті міжнародних відносин.

Тема 10. Проблеми світової інтеграції України у другій половині XX – на початку XXI ст.

Специфіка досвіду участі радянської України в системі світових відносин. Україна і Організація Об'єднаних Націй. Особливості зовнішніх інтеграційних процесів Української держави після проголошення незалежності у 1991 р.: головні напрямки, форми. Українські та міжнародні проекти світової інтеграції України. Україна та СНД. Євросоюз і Україна: проблеми та форми інтеграції. НАТО і Україна: особливості відносин. Вплив воєнної агресії РФ на процеси зовнішньої інтеграції України.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин	
	денна форма	Заочна форма

¹ Русь – історична назва середньовічної української держави; Русь-Україна – її історіографічна назва, похідна від терміну «Україна-Русь» (що був запропонований, зокрема, М. С. Грушевським).

1	усього	у тому числі				6	усього	у тому числі			
		л	п/с	лаб	с.р.			л	п/с	лаб.	с.р.
2	3	4	5		6	7	8	9	10	11	
Змістовий модуль 1. Особливості національних інтеграційних процесів в Україні											
Тема 1. Вступ до вивчення внутрішніх інтеграційних процесів в Україні як національних. Теоретичні та загальні питання	9	2	1		6	9	1			8	
Тема 2. Назва вітчизни та народу як прояв спільної ідентичності та шлях до її формування	9	2	1		6	9	1			8	
Тема 3. Роль Києва та інших українських історичних столиць та адміністративних центрів у забезпеченні процесів національної консолідації	9	2	1		6	9		1		8	
Тема 4. Роль явищ культури та духовного життя в процесах національної інтеграції в Україні.	9	2	1		6	9		1		8	
Тема 5. Регіональний чинник процесів національної суспільної інтеграції в Україні	10	2	2		6	10	2			8	
Разом за змістовим модулем 1	46	10	6		30	46	4	2		40	
Змістовий модуль 2. Україна у світових інтеграційних процесах у IX – на початку XXI ст.											
Тема 6. Зовнішні інтеграційні процеси в період	9	2	1		6	8				8	

Русі (Русі-України) та Галицько-Волинського князівства.									
Тема 7. Козацтво та Гетьманщина як нові чинники міжнародних відносин XVI - XVIII ст.	9	2	1		6	8			8
Тема 8. Особливості інтеграційної політики щодо України в модерних державах XVI - початку XX ст. (Речі Посполитій, Російській та Австрійській імперіях).	8	2			6	8			8
Тема 9. Особливості зовнішніх інтеграційних процесів під час Української національно-демократичної революції 1917-1920/21 рр.	9	2	1		6	9		1	8
Тема 10. Проблеми світової інтеграції України у другій половині XX – на початку XXI ст.	9	2	1		6	11	2	1	8
Разом за змістовим модулем 4	44	10	4		30	44	2	2	40
Усього годин	120	20	20		80	90	6	4	80

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин д/з
1	Вступ до вивчення внутрішніх інтеграційних процесів в Україні як національних. Назва вітчизни та народу як прояв спільної ідентичності та шлях до її формування.	2

2	Роль явищ культури та духовного життя в процесах національної інтеграції в Україні. Символіка столиці в різних історичних контекстах.	2/2
3	Регіональний чинник процесів національної суспільної інтеграції в Україні.	2
4	Україна і зовнішні інтеграційні процеси в контексті національного державотворення, IX - кінець XVIII ст.	2
5	Особливості історії зовнішньополітичної інтеграції України у XX - на початку XXI ст.	2/2
	Разом	10/4

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені

8. Самостійна робота

Самостійна робота передбачає вивчення студентами рекомендованої та додаткової літератури, ознайомлення з джерелами та підготовку ІНСЗ (індивідуального самостійного завдання) (докладніше див. нижче).

№ з/п	Назва теми/ види завдань	Кількість годин д/з
До змістового модулю 1		
1.	Вступ до вивчення внутрішніх інтеграційних процесів в Україні як національних. Теоретичні та загальні питання / [1], [2], [3], [4], [5].	6/8
2.	Назва вітчизни та народу як прояв спільної ідентичності та шлях до її формування. / [1], [2], [3], [4], [5].	6/8
3.	Роль Києва та інших українських історичних столиць та адміністративних центрів у забезпеченні процесів національної консолідації / [1], [2], [3], [4], [5].	6/8
4.	Роль явищ культури та духовного життя в процесах національної інтеграції в Україні / [1], [2], [3], [4], [5].	6/8
5.	Регіональний чинник процесів національної суспільної інтеграції в Україні / [1], [2], [3], [4], [5].	6/8
До змістового модулю 2		
6.	Зовнішні інтеграційні процеси в період Русі (Русі-України) та Галицько-Волинського князівства/ [1], [2], [3], [4], [5].	6/8
7.	Козацтво та Гетьманщина як нові чинники міжнародних відносин XVI - XVIII ст./ [1], [2], [3], [4], [5].	6/8

8.	Особливості інтеграційної політики щодо України в модерних державах XVI -початку XX ст. (Речі Посполитій, Російській та Австрійській імперіях)./ [1], [2], [3], [4], [5].	6/8
9.	Особливості зовнішніх інтеграційних процесів під час Української національно-демократичної революції 1917-1920/21 рр. / [1], [2], [3], [4], [5].	6/8
10.	Проблеми світової інтеграції України у другій половині XX – на початку XXI ст./ [1], [2], [3], [4], [5].	6/8
	Разом	60/80

До самостійної роботи відноситься:

- [1] – ознайомлення з базовою літературою;
- [2] – ознайомлення з джерелами;
- [3] – ознайомлення зі додатковою літературою
- [4] – підготовка ІНСЗ-реферату.
- [5] – конспектування-есе літератури та джерел.

Індивідуальне самостійне завдання (ІНСЗ)

Види індивідуальних самостійних завдань:

Вибір ІНСЗ визначається потребою поглибленого ознайомлення з матеріалом курсу, за формою це має бути реферат та конспекти-есе рекомендованих джерел та літератури. Якщо здобувач освіти обирає для одного зі змістових модулів у якості ІНСЗ реферат, то для другого змістового модулю готує конспекти-есе.

1. Вимоги до реферату:

- Реферат передбачає поглиблене вивчення окремих проблем;
- ознайомлення з необхідною літературою та джерелами.
- написання власного дослідження на запропоновану або визначену разом з лектором тему;
- захист підготовленої роботи.

Обсяг реферату – 15-20 сторінок, шрифт 12 (Times New Roman), 1,5 інтервалу.

Оцінювання реферату складає 25 балів і включає наступні критерії: 1) самостійність мислення, 2) розкриття теми, відповідність висновків змісту реферату, 3) наявність посилань на використані джерела та літературу; 4) усний захист.

Оцінка знижується на 5 балів за відсутність перших двох показників; на 5 балів за відсутність третього показника; на 10 балів за відсутність четвертого показника.

Перелік орієнтовних тем рефератів

До змістового модулю 1:

1. Поняття «національна ідентичність» та його значення для аналізу історичних національних процесів.
2. Значення м. Києва у процесі консолідації українського народу та нації.
3. Об'єднуючий потенціал творів Т. Г. Шевченка у контексті українського націотворення.
4. Етноконфесійна структура ранньомодерного суспільства Речі Посполитої як одна з передумов розвитку соціальної конфліктності.
5. «Образ» українського козацтва як спільноти на певній території у працях іноземних авторів ранньомодерної доби.
6. «Синопис» і його роль у політиці формуванні нової національної ідентичності.
7. Результати переписів населення в Російській імперії у другій половині XIX ст. як важливе джерело для аналізу національних процесів в Україні.
8. Українофільський напрямок в західноукраїнських землях: походження, головні ідеї та персоналії.

9. Москвофільський напрямок в західноукраїнських землях: походження, головні ідеї та персоналії.
10. Вплив італійського національного руху на теорію та практику українського руху.
11. Роль української періодики періоду 1905-1914 рр. у процесі формування національної свідомості.
12. Роль Українських Січових стрільців у розвитку національної ідентичності серед українців Закарпаття та Волині.
13. Праця М. Грушевського «Хто такі українці і чого вони хочуть» як джерело для аналізу «образу української ідентичності».
14. Досвід Центральної Ради у справі організації керівництва національними процесами в Україні.
15. Завдання формування національної свідомості та засоби для його досягнення у документах та діяльності ОУН.
16. Особливості національної політики та національної міфології під час Другої світової війни.
17. «Україна наша радянська» П. Шелеста: нереалізований потенціал для формування національної свідомості.
18. Увічнення історичної пам'яті представників національних меншин або пов'язаних з ними подій в Одеській області.
19. Увічнення пам'яті персоналій української історії та окремих подій в Одеській області.
20. Регіональні аспекти національних процесів (на вільний вибір українського регіону).

До змістового модулю 2:

1. Візантія, Болгарія та Русь (Русь-Україна) як суб'єкти інтегрованої цивілізаційної «плити».
2. Від норманських до слов'янських «руських» (українських) систем економічних зв'язків: порівняльний аспект.
3. Конфігурація міжнародних відносин Галицько-Волинської держави у контексті спроби звільнитися від золотоординської залежності.
4. Релігійний чинник у процесах зовнішньої інтеграції України до Європи в середні віки.
5. Східноєвропейська система зв'язків Русі (Русі-України) та Галицько-Волинської держави.
6. Русь (Русь-Україна) і проблема інтеграції із Заходом.
7. Інтеграція частини України до Османської імперії та Кримського ханства: візантійський «слід» чи нова сторінка історії?
8. Інтелектуальна історія інтеграційних європейських процесів XVI – XVII ст. та участь в них України.
9. Запорозьке козацтво: суб'єкт чи чинник інтеграційного європейської антиосманської інтеграції XVI – XVII ст.?
10. Відображення процесів зовнішньої інтеграції України у культурі та побуті українського народу у XVII - XVIII ст.
11. Головні завдання української дипломатії на переговорах з послами різних держав у другій половині XVII ст.
12. «Архітектурний» шлях європейської інтеграції України, XVIII -XIX ст.
13. Структура торговельних контрагентів під час функціонування Одеського порто-франко.
14. Імміграція іноземців як частина процесу світової інтеграції України наприкінці XVIII – першій половині XIX ст.
15. Інтеграція України до процесів грецького та болгарського національного звільнення у XIX ст.
16. Зовнішня політика українських держав періоду Української національно-демократичної революції в мемуарах сучасників (на вибір).
17. Університетські центри України, як засіб освітньої, наукової та культурної інтеграції з країнами світу.
18. Проекти світової та регіонально-світової інтеграції незалежної України.
19. Розвиток євроінтеграційних процесів у сучасній Україні: інституційний та державний рівні.
20. Тема за власним бажанням (з узгодженням з боку викладача).

2. Вимоги до конспекту-есе літератури та джерел:

- Ця форма ІНСЗ передбачає ознайомлення з джерелами та літературою;
- написання есе на основі тексту з реферуванням змісту, виділенням головних ідей та висловленням ставлення до проблеми.

Підготовка конспекту-есе літератури та джерел оцінюється у 25 балів (5 балів за одну позицію) і включає наступні вимоги: 1) самостійність мислення, висловлення власної оцінки опрацьованих текстів, 2) виділення проблемних чи дискусійних питань, 3) кількість опрацьованої літератури (не менше 5 з рекомендованого викладачем списку). Матеріали есе мають бути використані при обговоренні питань практичних занять. Обсяг 1 есе – 2-3 с.

Оцінка знижується на 5 балів за відсутність першого показника, на 3 бали за відсутність другого показника, на 5 балів за відсутність 1 позиції опрацьованої літератури.

9. Методи навчання

Зазначений курс спрямований на стимулювання активності та самостійності студентів у процесі отримання необхідних знань та навичок. Для здійснення мети і основних завдань курсу застосовуються наступні методи навчання:

1. Словесні: лекція, дискусія, обговорення проблемних питань. Дискусія та обговорення проблемних питань можуть мати місце як на практичному, так і лекційному занятті.

2. Наочні: презентація, у тому числі презентація власних результатів досліджень. Передбачає презентацію лекційного матеріалу, рефератів.

3. Практичні: виконання індивідуальних завдань, їх обговорення за допомогою обрання опонентів на практичних заняттях.

10. Форми контролю та методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Для з'ясування ефективності процесу навчання використовується поточний контроль у вигляді усного опитування та періодичний контроль у вигляді двох модульних контрольних.

Підсумковий контроль проводиться у вигляді заліку, дорівнює результатам поточного та періодичного контролю.

Критерії оцінювання:

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Відмінно	у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, здатний успішно презентувати та використовувати отримані знання під час навчання; виявляє знання спеціальної літератури та джерел, самостійний у аналізі матеріалу та висновках; оперує необхідною термінологією; володіє розумінням дискусійності окремих проблем; володіє спеціально-історичною та загальнонауковою методологією дослідження	проводить детальний аналіз історичних проблем, вміє користуватися пошуковими можливостями для отримання інформації щодо джерел дослідження, вміє ефективно працювати з історичними джерелами, спроможний обрати необхідний методологічний підхід, самостійно й творчо підходить до завдання виконання самостійної роботи

Добре	у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, здатний добре презентувати отримані знання під час навчання; виявляє певні знання спеціальної літератури та джерел, хоча і не завжди у повному рекомендованому обсязі; самостійний у аналізі матеріалу та висновках; оперує необхідною термінологією; володіє розумінням дискусійності окремих проблем, однак не завжди може швидко знайти необхідні аргументи для доведення власної точки зору; володіє основами спеціально-історичної та загальнонаукової методології дослідження	проводить достатньо добрий аналіз історичних проблем, вміє користуватися пошуковими можливостями для отримання інформації щодо джерел дослідження, хоча не завжди намагається використати свої вміння у максимальному обсязі; вміє працювати з історичними джерелами, здатний обрати певний методологічний підхід, хоча не виходить за межі традиційних; самостійно й достатньо творчо підходить до завдання виконання самостійної роботи
Задовільно	володіє основами навчального матеріалу; користується спеціальною термінологією, але не завжди точно формулює відповідні їй поняття; має знання спеціально-історичної методології, але вони слабкі і не дозволяють досягти успіху у роботі з фактичним матеріалом; формулювання висновків відбувається без глибокого розуміння причинно-наслідкових зв'язків	виявляє вміння користуватися джерелами, однак здатний більше описувати їх зміст, а не аналізувати; знання спеціальної рекомендованої літератури слабке; відсутні стійкі уміння та навички; правильне виконання половини завдань модульних контрольних
Незадовільно можливістю повторного складання	3 демонструє дуже фрагментарні знання фактичного матеріалу; певним чином використовує спеціальну методологію, однак не може аргументувати її обрання та важливість; висновки недостатньо аргументовані та самостійні	слабке уявлення про роботу з історичними джерелами; виконання незначної частини самостійних завдань та модульних контрольних.
Незадовільно обов'язковим повторним вивченням дисципліни	3 не володіє навчальним матеріалом та спеціальною термінологією	виконує лише окремі елементи завдань, не виявляє самостійності, потребує постійної допомоги викладача

11. Питання для підсумкового контролю

До змістового модулю 1:

1. Теоретичні питання стосовно процесів національної (внутрішньої) інтеграції України. Головна термінологія.
2. Головні чинники та етапи процесів національної інтеграції.
3. Розвиток історіографії процесів національної інтеграції в Україні: специфіка окремих етапів.

4. Назва народу як інтегруючий чинник: історія самоназв та «псевдонімів» («аллонімів») від середньовіччя до кінця ранньомодерної доби.
5. Назва народу як інтегруючий чинник: історія самоназв та «псевдонімів» («аллонімів») від кінця ранньомодерної доби до початку XXI ст.
6. Головні чинники еволюції у справі вживання етронімів та «аллонімів» щодо українського народу.
7. «Назва вітчизни» та уявлення щодо її території в контексті історії України від середньовіччя до сучасності.
8. Роль Києва у консолідації українського етносу та нації у IX – на поч. XX ст.
9. Інтегруюча роль козацьких столиць.
10. Роль окремих адміністративних/державних центрів у національній (етнічній та політичній) інтеграції України у XX - на початку XXI ст.
11. Значення релігійного чинника у процесах етнічної та національної (етнічної та політичної) консолідації в межах окремих періодів історії України.
12. Об'єднуючий потенціал літературної мови та літератури у межах різних періодів історії України.
13. Історіографічні образи України у XIX - на початку XX ст. та історіографічні парадигми кінця XX - початку XXI ст. як підґрунтя для національної консолідації.
14. Регіональні особливості процесів національної інтеграції в Україні у середні віки та новий час.
15. Регіональні особливості процесів національної інтеграції у XX - на початку XXI ст.

До змістового модулю 2:

1. Міжнародна інтеграція Русі (Русі-України) IX-XII ст. та Галицько-Волинського князівства.
2. Міжнародна інтеграція Галицько-Волинського князівства.
3. Запорозьке козацтво в системі міжнародних відносин.
4. Особливості конфігурації міжнародних зв'язків Гетьманщини.
5. Особливості інтеграційної політики щодо України в Речі Посполитій.
6. Особливості інтеграційної політики щодо України в Російській та Австрійській імперіях.
7. «Українське питання» в період Першої світової війни. Антанта та Троїстий (Четверний) союз.
8. Особливості інтеграційних процесів під час перших українських демократичних урядів (УНР Центральної Ради та УНР Директорії).
9. Соборність українських земель. Акт злуки УНР та ЗУНР 22 січня 1919 р. в контексті міжнародних відносин.
10. Особливості інтеграційних процесів періоду Української держави П. Скоропадського.
11. Україна як член ООН у другій половині XX ст.
12. Особливості зовнішніх інтеграційних процесів Української держави після проголошення незалежності: загальна характеристика.
13. Україна та СНД.
14. Проблеми європейської інтеграції України.
15. Проблеми членства України в міжнародних об'єднаннях.

12. Розподіл балів, які отримують магістри

Денне відділення

Поточний та періодичний контроль										Сума балів	
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2						Індивідуальне завдання
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	50	100
2	3	2	3	5	2	3		2	3		
Модульна контрольна 1 – 10 балів					Модульна контрольна 2 – 15 балів						

Види навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1			
Поточний контроль під час практичних занять	5	3	0-15
Виконання індивідуального самостійного завдання	25	1 реферат/або конспекти-есе	0-25
Контрольна робота за змістовим модулем 1	10	1	0-10
Усього за змістовим модулем 1			0-50
Змістовий модуль 2			
Поточний контроль під час практичних занять	5	2	0-10
Виконання індивідуального самостійного завдання	1	1 реферат/або конспекти-есе	0-25
Контрольна робота за змістовим модулем 2	15	1	0-15
Усього за змістовим модулем 2			0-50
Підсумкова сума балів			0-100

Заочне відділення

Поточний та періодичний контроль										Сума балів	
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2						Індивідуальне самостійне завдання
T1	T2	T3	T4	T5	T1	T2	T3	T4	T5	50	100
		3	2					2	3		
Модульна контрольна 1 – 20 балів					Модульна контрольна 2 – 20 балів						

Види навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1			

Поточний контроль під час практичних занять	5	1	0-5
Виконання індивідуального самостійного завдання	25	1 реферат/або конспекти-есе	0-25
Контрольна робота за змістовим модулем 1	20	1	0-20
Усього за змістовим модулем 1			0-50
Змістовий модуль 2			
Поточний контроль під час практичних занять	5	1	0-5
Виконання індивідуального самостійного завдання	1	1 реферат/або конспекти-есе	0-25
Контрольна робота за змістовим модулем 2	20	1	0-20
Усього за змістовим модулем 2			0-50
Підсумкова сума балів			0-100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		

35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Діанова Н.М., Новікова Л.В. Україна в національному та світовому інтеграційних процесах: метод. рекомендації з нормативного курсу для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 032 «Історія та археологія». Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2020. 64 с. URL : <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/29801>
2. Новікова Л. В. Історія етнічних (національних) меншин в Україні. Змістовий модуль 1. Загальна частина: курс лекцій. Одеса: Одеський національний університет, 2018. 214 с. URL : <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/25334>
3. Новікова Л. Історія етнічних (національних) меншин в Україні. Змістовий модуль 2: курс лекцій Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2021. 398 с. URL: http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/32985/1/novikova_nac_menshiny2.pdf

14. Рекомендована література

(видання з 2010 р.)

Основна

До змістового модулю 1:

1. Верменич Я. В. Південна Україна на цивілізаційному пограниччі / відп. ред. В. А. Смолій. НАН України. Інститут історії України, Відділ історичної регіоналістики. Київ: Інститут історії України, 2015. 482 с.
2. Магочій П.-Р. Крим: наша благословенна земля. Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2014. 160 с.
3. Магочій П.-Р. Україна: історія її земель та народів. Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2012. 794 с.
4. Моця О. П. Самоідентифікація східних слов'ян у часи Русі. *Український історичний журнал*. 2015. № 1. С. 4-10. URL : http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2015_1_3
5. Національне питання в Україні ХХ – початку ХХІ ст.: історичні нариси / ред. рада : В. М. Литвин (голова) та ін. ; відп. ред. В. А. Смолій; кер. авт. кол. Л. Д. Якубова ; авт. кол. : О. Г. Аркуша, В. Ф. Верстюк, С. В. Віднянський та ін. ; НАН України; Інститут історії України. Київ, 2012. 592 с.
6. Національне питання в Україні: виклики сучасності, уроки історії: доп. та мат. Всеукр. наук. конф. 20 лист. 2014 р. / НАНУ; Ін-т історії України. Київ: Ін-т історії України, 2016. 262 с.
7. Сміт Ентоні Д. Національна ідентичність. Київ: Основи, 1994. 224 с. URL: <http://litopys.org.ua>
8. Снайдер Т. Перетворення націй. Польща, Україна. Литва, Білорусь. 1569-1999. 2012. 464 с.
9. Україна: процеси націотворення / упор. А. Каппелер. Київ: К.І.С., 2011. 415 с.

До змістового модулю 2:

1. Віднянський С. Україна — Європейський Союз: новий етап взаємовідносин в умовах російсько-української війни 2014–2022 рр. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2022. Вип. 31. С. 10. URL : http://resource.history.org.ua/publ/Mzu_2022_31_3

2. Віднянський С. В. Чому та як Українська РСР стала однією з країн-засновниць ООН? (до 70-річчя Організації Об'єднаних Націй і членства в ній України). *Український історичний журнал*. 2015. № 5-6. URL : http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2015_5_14; http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2015_6_13
3. Новікова Л. В. Історія етнічних (національних) меншин в Україні. Змістовий модуль 1. Загальна частина: курс лекцій. Одеса: Одеський національний університет, 2018. 214 с. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/25334>
4. Снайдер Т. Перетворення націй. Польща, Україна. Литва, Білорусь. 1569-1999. 2012. 464 с.
5. Україна в історії Європи XIX – початку XXI ст.: історичні нариси / за ред. чл.-кор. НАН України С. В. Віднянського. Київ : Інститут історії України НАН України, 2020. 814 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0015027>
6. Чабан А. Ю., Харсун О. В. Українська козацька держава часів Богдана Хмельницького як суб'єкт європейських міжнародних відносин. *Вісник Черкаського університету*. 2017. № 1. С. 118-127.
7. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України : підручник. Дипломат. акад. України при М-ві закордон. справ України. [2-ге вид., допов. і оновл.]. Київ : LAT&K, 2015. 479 с.
8. Чухліб Т. В. Козацтво Правобережної України в міжнародних відносинах під час Північної війни 1700–1721 рр. *Український історичний журнал*. 2011. № 1. С. 4-33. URL : http://resource.history.org.ua/publ/journal_2011_1_4

Додаткова

До змістового модулю 1:

7. Верменич Я. В. Конструювання української ідентичності: національні й регіональні проекти другої половини XIX – початку XX ст. / відп. ред. В. А. Смолій. К.: Інститут історії України, 2016. 356 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0013111>
8. Верменич Я. В. Регіональна інтеграція в умовах глобалізації: теорії та сучасні реалії / відп. ред. В. А. Смолій. Київ : Інститут історії України, 2018. 351 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0014574>
9. Войналович В. А., Кочан Н. І. Релігійний чинник етнополітичних процесів у Галичині: повоєнна радянська доба і сучасність. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2018. 408 с. URL: <https://ipiend.gov.ua/publication/voynalovych-v-a-kochan-n-i-relihijnyj-chynnyk-etnopolitychnykh-protsesiv-u-halychyni-povoienno-radianska-doba-i-suchasnist/>
10. Етнополітичні процеси в Україні: регіональні особливості. Київ, Інститут політичних та етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2011. 396 с.
11. Єфіменко Г. Перша столиця радянської України. *Регіональна історія України*. Збірник наукових статей. 2012. № 6. С. 127-156. URL: http://resource.history.org.ua/publ/region_2012_6_127
12. Інноваційна перспектива у стратегії національної консолідації в Україні. Аналітична доповідь / за ред. О. М. Майбороди. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2013. 280 с.
13. Лазарович М. Друга столиця ЗУНР. *І. Незалежний культурологічний літопис*. 2010. № 63. С. 56-77. URL: www.ji.lviv.ua/n63texts/lazarovych1.htm
14. Меленчук О. Феномен святкування роковин, присвячених пам'яті Т. Шевченка як соціокультурне явище в боротьбі за українську незалежність у літературно-критичних студіях С. Єфремова. *Вісник Черкаського університету*. Вип. 178. Серія Філологічні науки. Черкаси, 2010. С. 5-12. URL: <http://bo0k.net/index.php?p=achapter&bid=20841&chapter=1>
15. Музичко О. Є. Південна вісь Соборності: націєтворчі процеси в Українському Причорномор'ї (кінець XIX – перша половина XX ст.). Одеса, 2015. 352 с.
16. Новікова Л. «Хозарський слід» в історії козацтва: до питання про зміну уявлень на зламі епох (на основі джерел раннього модерного періоду). *Чорноморська минувшина*. *Записки Відділу історії козацтва на півдні України науково-дослідного Інституту козацтва Інституту історії Національної Академії Наук України*. Одеса, 2016. Вип. 11. С. 69-82.

17. Новікова Л. В. «Історіограф» Південної України Аполлон Скальковський: інтелектуальна апологія імперської політики та регіональної історичної самобутності / відп. ред. В. М. Хмарський. Одеса : Одеський національний університет, 2012. 464 с.
18. Новікова Л. Історичний текст як картина минулого і як відображення реалій своєї доби: на прикладі «Синопису». *Історія України в книжкових пам'ятках XVI-XVII ст.* : колекції Наукової бібліотеки ОНУ імені І. І. Мечникова. Одеса, 2011. С. 80-97.
19. Новікова Л. В. Рецензія на монографію «Іноземні держави і колоністи у поземельних відносинах в українському селі (40-і рр. XIV – 40-і рр. XX ст.)». *Бібліотечний Меркурій*. 2024. Вип. 1 (31). С. 181-183. URL: <https://www.researchgate.net/publication/382668962>
20. Релігійний чинник у процесах націє- та державотворення: досвід сучасної України (Монографія.) Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2012. 272 с.
21. Терещенко Ю. Україна у складі Російської та Австрійської імперій наприкінці XVIII – першій половині XIX ст. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Сер.* : *Історія, економіка, філософія*. 2012. Вип. 17. С. 257-278. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknl_uief_2012_17_39.
22. Українська ідентичність і мовне питання в Російській імперії: спроба державного регулювання (1847 – 1914) : зб. док. і мат. / відп. ред. Г. Боряк. Київ : Ін-т історії України, 2013. 807 с.
23. Український націоналізм: антологія. Т. 1. 2-е вид. Київ, 2010. 384 с. Т. 2. Київ, 2011. 352 с.
24. Федака С. Населені пункти і райони Закарпаття: історично-географічний довідник. Ужгород : Поліграфцентр «Ліра», 2014. 264 с.
25. Цивілізаційна ідентичність українства: історія і сучасність / авт. кол. : О. Рафальський (керівник), Я. Калакура (науковий редактор), О. Калакура, М. Юрій. Київ : ШІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 512 с. URL: <https://ipend.gov.ua/wp-content/uploads/2022/05/Tsyvilizatsijna-identychnist-ukrainstva.pdf>
26. Черничко С., Фединець Ч. Наш місцевий Вавилон: історія мовної політики на території сучасного Закарпаття у першій половині XX ст. (до 1944 р.). Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2014. 236 с.
27. Чухліб Т. Назви «Україна» та «Українний» в офіційному тезаурусі держав Східної Європи та Малої Азії: діахронно-семантичний аналіз (1490-ті рр. – середина XVII ст.). *Україна в Центрально-Східній Європі*. 2018. Вип. 18. С. 13-57. URL : http://resource.history.org.ua/publ/Ucse_2018_18_3
28. Чухліб Т. Поняття «Україна», «Українний» та «Українська держава» в офіційному дискурсі Війська Запорозького (1659–1665 рр.). *Україна в Центрально-Східній Європі*. 2016. Вип. 16. С. 13-43. URL : http://resource.history.org.ua/publ/Ucse_2016_16_3
29. Чухліб Т. Поняття «Україна», «Український», «отчизна», «народ» в офіційному дискурсі Війська Запорозького (1666–1672 рр.). *Україна в Центрально-Східній Європі*. 2017. Вип. 17. С. 41-79. URL : http://resource.history.org.ua/publ/Ucse_2017_17_5
30. Чухліб Т. Поширення назви «Україна» в офіційному дискурсі Речі Посполитої як один із наслідків Люблінської унії 1569 р. *Український історичний журнал*. 2019. № 4. С. 4-23. URL : http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2019_4_3
31. Novikova L. Tomasz Kamusella, Words in Space and Time: Historical Atlas of Language Politics in Modern Central Europe. *Hiperboreea*. 2022. Vol. 9. № 2. P. 277-280. URL : <https://scholarlypublishingcollective.org/psup/hiperboreea/issue/9/2>

До змістового модулю 2:

1. Віднянський С. Розвиток та проблемні питання партнерських відносин України з сусідніми країнами-членами ЄС. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2021. Вип. 30. С. 156. URL : http://resource.history.org.ua/publ/Mzu_2021_30_10
2. Войтович Леонтій. Княжа доба на Русі (837-1492). Т. 1 : Становлення імперії Русь (837–1054). Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2021. 590 с.

3. Європейський проект та Україна: монографія / А. В. Єрмолаєв, Б. О. Парахонський, Г. М. Яворська та ін. Київ: НІСД. 2012. 192 с.
4. Заремба О. В., Федоренко О. А. Геополітичні ідеї в контексті розвитку української політичної думки ХХ – початку ХХІ століття. Київ : ПП «ЗОЛОТІ ВОРОТА», 2014. 168 с.
5. Котляр М. Ф. Нариси воєнного мистецтва Давньої Русі / гол. ред. Н. Слюсаренко. НАН України. Інститут історії України. Київ : Наш час, 2010. 280 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0009652>
6. Кухарська Н. О. Україна в сучасних інтеграційних процесах : навчальний посібник. Одеса : «Атлант ВОІ СОІУ», 2015. 186 с.
7. Лупандін О. Дипломатична діяльність українських урядів 1917—1921 рр. і більшовицька Росія: спроба побудови рівноправних відносин (до історіографії проблеми). *Проблеми вивчення історії Української революції 1917 - 1921 рр.* 2021. Вип. 15. С. 170. URL : http://resource.history.org.ua/publ/Pviu_2021_15_8
8. Лупандін О. І. Східний вектор зовнішньої політики Української Держави. *Український історичний журнал.* 2013. № 3. С. 45-62. URL : http://resource.history.org.ua/publ/journal_2013_3_45
9. Новікова Л. Історія етнічних (національних) меншин в Україні. Змістовий модуль 2: курс лекцій Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2021. 398 с. URL: http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/32985/1/novikova_nac_menshiny2.pdf
10. Новікова Л. Про особливості українсько-турецьких та українсько-татарських відносин в останній третині ХVІІ - на початку ХVІІІ ст. *Чорноморська минувшина. Записки Відділу історії козацтва на півдні України науково-дослідного Інституту козацтва Інституту історії Національної Академії Наук України.* Одеса, 2019. Вип. 14. С. 29-47.
11. Солдатенко В. Ф. Концепції української революції та національної соборності у світлі політичної практики 1917–1920 років. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 608 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/Soldatenko-V.F.-Kontsnptsii-ukrainskoi-revoliutsii-ta-natsionalnoi-sobornosti._pdf.pdf
12. Україна та ЄС: проблеми та перспективи інтеграції в сучасних умовах / О. С. Кваша, А. В. Синякова. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* Вип. 23. Ч. 1. 2019. С. 112-117.
13. Чекаленко Л. Фактори європейської ідентичності у світлі ситуації в Україні. *Європейські історичні студії:* науковий журнал. 2016. № 3. С. 43-56.
14. Novikova L. Slavic-turkic relations in the steppe frontier in local historiography in XIX-early XX century. *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi.* 2020. Issue 35. P. 73-88.

15. Електронні інформаційні ресурси

1. Електронні ресурси наукової бібліотеки ОНУ імені І.І. Мечникова. URL: <http://lib.onu.edu.ua>
2. Сайт Інституту історії України НАНУ. URL: <http://history.org.ua> та пов'язані з ним.
3. Електронні ресурси Наукової бібліотеки ім. В.І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua>.
4. Сайт Інституту політичних та етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАНУ. URL: <http://www.ipiend.gov.ua/?mid=1>